Bureau Energieprojecten

Inspraakpunt 380 kV Netuitbreiding Maasbracht - Eindhoven

Postbus 111

9200 AC Drachten

Neerkant, 23 juni 2025

Betreft: zienswijze op Concept Notitie Reikwijdte en detailniveau – Netuitbreiding 3e en 4e circuit Maasbracht – Eindhoven 380 kV

Projectgroep Leefbaar & Vitaal Neerkant / lvn@neerkantonline.nl

Geachte heer/mevrouw,

De Projectgroep van Leefbaar & Vitaal Neerkant, maakt bij deze gebruik van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) inzake de Netuitbreiding 3e en 4e circuit Maasbracht - Eindhoven 380 kV.

Allereerst spreken we onze waardering uit voor de betrouwbaarheid van het Nederlandse net en ons begrip voor de noodzaak van de uitbreiding van elektriciteitsinfrastructuur om ontwikkelingen mogelijk te maken.

Hoewel we, vanwege de groeiende vraag naar elektriciteit, het belang van de uitbreiding erkennen, vinden we het essentieel dat bij de afweging van de drie mogelijke tracés de juiste afwegingen worden gemaakt.

Binnen ons dorp zijn er grote zorgen ontstaan over een mogelijk tracé door Neerkant. Het is daarom van groot belang dat er gedegen onderzoek gedaan wordt en er een zorgvuldige afweging plaatsvindt. In deze zienswijze geven we aan welke zorgen er leven én geven we aan welke verduidelijkingen of aanvullende onderzoeken nodig zijn om de zorgvuldige afweging te waarborgen.

1. Leeswijzer

Deze zienswijze is opgedeeld in een aantal verschillende hoofdstukken.

In hoofdstuk 2 “Voorwoord” stellen we ons voor en wordt uitgelegd hoe deze zienswijze tot stand is gekomen en welke zorgen er zijn over de leefbaarheid en de natuur van Neerkant. Ook verwoorden wij op welke fronten alternatief Oost het meest ontwrichtend is van alle 3 de varianten.

In hoofdstuk 3. “Milieu Effecten” onderbouwen wij per milieuthema onze zorgen met feiten en verbinden daar verzoeken en onderzoeksvragen aan. Deze verzoeken en onderzoeksvragen worden vetgedrukt en omkaderd.

In hoofdstuk 4 “Integrale effecten analyse” stellen we vragen die gericht zijn op de wijze van beoordeling van de effecten van de verschillende tracés en de weging en de methodiek die daarbij wordt gehanteerd.

In hoofdstuk 5. “Onderzoeksalternatieven” leggen we uit waarom, op basis van de punten in onze zienswijze, wij van mening zijn dat er rondom alternatief Oost geen geschikte route aanwezig is voor een nieuw hoogspanningsnetwerk.

In hoofdstuk 6. “Communicatie” verzoeken wij Tennet om tijdig en volledig te communiceren richting ons als belanghebbenden.

In hoofdstuk 7 “Algemene zorgen en verzoek om zorgvuldigheid” vragen wij u om gedegen onderzoek te doen, de juiste maatregelen te treffen en uiteindelijk met zorg en aandacht voor biodiversiteit te werk te gaan. De Groote Peel en het gebied rondom Neerkant zijn rijk aan bijzondere natuur en dat willen wij, en ook heel Nederland, graag zo houden.

Ten slotte eindigen we met hoofdstuk 8 “Samenvatting en conclusie” waarin wij naast een samenvatting onze conclusie verwoorden.

2. Voorwoord

2.1. Wie zijn we en hoe is deze zienswijze ontstaan?

Leefbaar & Vitaal Neerkant is een stichting die als doel heeft de leefbaarheid en vitaliteit van het dorp Neerkant te waarborgen en te verbeteren. Tevens fungeert Leefbaar & Vitaal Neerkant als dorpsraad. Als Leefbaar & Vitaal Neerkant vinden we het belangrijk om te reageren omdat de aanleg van het hoogspanningsnetwerk “alternatief Oost” enorme gevolgen heeft voor de leefbaarheid van Neerkant, zowel voor mens als natuur. Indien gekozen wordt voor dit alternatief zijn ook de negatieve effecten voor mens en natuur in de wijde omtrek enorm.

De mogelijke komst van “tracé Oost” heeft bij de inwoners van Neerkant een emotionele reactie teweeggebracht. Naar aanleiding van uw publicatie in het Eindhovens Dagblad op 16 mei is door Leefbaar & Vitaal Neerkant een bijeenkomst belegd waarop ongeveer 200 inwoners aanwezig waren. Tijdens deze bijeenkomst is door de voorzitter van Leefbaar & Vitaal Neerkant op een objectieve wijze een toelichting gegeven op het hele traject en op de procedure die gevolgd zal gaan worden om tot een definitieve keuze van het traject te komen. Op die avond werd duidelijk dat men het belangrijk vond, dat er, naast individuele reacties, een reactie namens het hele dorp zou worden ingediend. Daartoe is op die avond spontaan een projectgroep binnen Leefbaar & Vitaal Neerkant gevormd, bestaande uit 13 personen. Onderstaande reactie is tot stand gekomen onder leiding van deze projectgroep. Er zijn een aantal communicatiekanalen ingesteld zodat iedereen in het dorp die dat wilde, kon meepraten en meedenken. Hierdoor wordt deze reactie mede ingediend door bijna 850 inwoners en meerdere besturen van lokale verenigingen en stichtingen. De reactie wordt in gezamenlijkheid ingebracht. Alle namen zijn in bijlage 1 toegevoegd.

2.2. Onze zorgen

Over de volgende onderwerpen maken wij, de inwoners van Neerkant, ons grote zorgen:

Natuur – ecologie: Het gebied rondom Neerkant is onderdeel van de Ecologische verbindingszone tussen de Natura 2000 gebieden Deurnsche Peel / Mariapeel enerzijds en de Groote Peel anderzijds en het Neerkantse bos speelt hierin een cruciale rol. In dit gebied komen veel beschermde diersoorten voor zoals dassen (aanwezigheid van dassenburchten), vleermuizen, uilen, padden(paddentrek!), kraanvogels en zwarte ooievaars. De Peel ligt op de belangrijkste West-Europese trekvogelroute (de East Altlantic Flyway). Jaarlijks gebruiken tientallen miljoenen vogels dit gebied als tussenstop om er te rusten tijdens hun lange reis tussen de broedgebieden in Noord-Europa en de overwinteringsgebieden in Afrika of Zuid-Europa. Bij het landen en opstijgen kunnen zij gemakkelijk hoogspanningslijnen raken. De Peel is een van de laatste restanten van het oorspronkelijke hoogveenmoeras in Zuid-Nederland en is een unieke habitat met een hoge voedselbeschikbaarheid voor trekvogels.

Bos: Het Neerkantse bos is het enige bos van het dorp en ligt in de volle lengte naast het dorp waardoor een gedeeltelijke kap een grote negatieve impact heeft voor mens en natuur.

Gezondheid: Het zoekgebied van alternatief Oost beslaat ter hoogte van Neerkant voor de helft de dorpskern. Door de smalle vorm ervan zal het hoogspanningsnetwerk in de buurt van de school, het kinderdagverblijf, woningen en sportvelden komen. In de 'Nota Nuchter omgaan met risico's' (VROM, 2004) wordt onder andere gezegd '*Voor wat betreft hoogspanningslijnen is het beleidsdoel om nieuwe situaties waarbij kinderen worden blootgesteld aan magneetvelden, zo veel als mogelijk is, te vermijden.*[1]*'* TenneT heeft dan ook aangegeven dat het nieuwe hoogspanningsnetwerk niet over een dorpskern zal gaan en hiermee vervalt deze helft van het zoekgebied en blijft alleen het bosgebied bij Neerkant over.

Zorgboerderijen: In het zoekgebied van alternatief Oost bevinden zich in de omgeving van Neerkant drie zorgboerderijen die dagbesteding verzorgen voor kwetsbare doelgroepen. Deze mensen zijn extra gevoelig voor de geluidsoverlast die wordt ervaren door (de aanleg en de permanente aanwezigheid van) een hoogspanningsnetwerk.

Recreatie: Het Neerkantse bos heeft een belangrijke recreatieve functie voor het dorp en omstreken, hier lopen veel wandel- en (landelijke) fiets/mountainbike routes en ligt het speelbos. Ook een gedeeltelijke kap voor het aanleggen van hoogspanning zou het verlies van routes en dus recreatieve mogelijkheden, en de daarmee samenhangende economie, betekenen. Daarnaast doorkruist het zoekgebied van alternatief Oost de sportvelden van de voetbal-, korfbal- en tennisclub.

Cultuurhistorisch: Het gebied (rondom) het Neerkantse bos is cultuurhistorisch, archeologisch en geologisch zeer interessant en uniek, bijvoorbeeld door de Peelrandbreuk, Peel Raamstelling en stuifzandduinen. Het heuvelachtige landschap van het Neerkantse bos zal door het plaatsen van hoogspanningsmasten de unieke kenmerken verliezen.

Dorpsbeeld/wonen: Het dorpsbeeld, waar het Neerkantse bos een groot onderdeel van uitmaakt, en wat een belangrijke waarde voor inwoners heeft, wordt aangetast. Dit heeft nadelige effecten op woongenot en de economische waarde van woningen. Neerkant is een kleine gemeenschap omringd door een bijzonder natuurgebied. Mensen zijn vaak in Neerkant komen wonen vanwege de rust, de ligging en de natuur. Dit alles wordt met een nieuw hoogspanningsnetwerk door/ nabij het Neerkantse bos ernstig verstoord, waardoor vooral voor de jeugd, de aantrekkelijkheid om in dit dorp te wonen afneemt. De vergrijzing zal hierdoor ter plaatse alleen maar toenemen.

Economie/duurzaamheid: Het alternatief Oost is het langste tracé van de drie en dit zal daarom voor hogere kosten zorgen en het minst bijdragen aan duurzaamheid.

Samenvattend kan worden geconcludeerd dat de zorgen van de Neerkantse gemeenschap enorm groot zijn. Wij zullen in navolgende hoofdstukken de hierboven genoemde zorgen per thema uit de Milieu Effect Rapportage en de Integrale Effecten Analyse verbinden aan feiten. Vervolgens zullen we de feiten weer verbinden aan verzoeken en onderzoeksvragen. Deze verzoeken en onderzoeksvragen zijn vetgedrukt en omkaderd.

[1] https://www.rivm.nl/bibliotheek/digitaaldepot/VROM2004NuchterHoofddocument.pdf

2.3. Afweging Oostelijke variant ten opzichte van de andere varianten

Ten opzichte van alternatief Midden en alternatief West is het effect van alternatief Oost het meest ontwrichtend voor het Natura 2000 gebied en de ecologische verbindingszone. Specifiek voor de volgende drie aspecten zijn dit:

- Het Natura 2000 gebied wordt dan volledig omringd door hoogspanningsmasten;

- Alternatief Oost is de meest ingrijpende barrière voor de trekvogels, die zich op een route van noord naar zuid voortbewegen, waarbij alternatief Oost voor een groot deel een west-oostelijke situering kent;

- Alternatief Oost leidt tot het doorkruisen van het Natuurnetwerk Brabant en de Ecologische verbindingszone, wat haaks staat op de initiatieven om de peelrestanten Deurnsche Peel/Mariapeel, Zinkske en Heitrak te koppelen aan de Groote Peel.

3. Milieu effecten

3.1. Natuur

3.1.1. Toelichting: een bijzonder ecologisch kruispunt

De Nederlandse natuur staat onder druk[2]. Eén van de grootste oorzaken: versnipperde leefgebieden. Het gebied rondom Neerkant is een zeer bijzonder ecologisch kruispunt met unieke kenmerken:

Onderscheidende natuurlijke leefgebieden

Er bevinden zich drie verschillende onderscheidende natuurlijke leefgebieden op zeer kleine afstand van elkaar, namelijk Bos, Heide & hoogveen en Zoet water & moeras.

Hoogveen is bijzonder in Nederland en in de Groote Peel wordt er actief aan het herstel gewerkt. Waterstanden zijn hiervoor van wezenlijk belang.

De opgestelde leefgebieden voor vogels van het Landelijk Verbond van Nederlandse Vogelbeschermingsorganisaties (LVNV) zijn niet specifiek gedefinieerd in een apart systeem of lijst. Echter, de LVNV adviseert en werkt samen met diverse organisaties en overheden om de leefgebieden van vogels te beschermen, waarbij vaak wordt verwezen naar Natura 2000 gebieden. Deze gebieden zijn aangewezen om de meest bijzondere en waardevolle natuurgebieden in Europa te beschermen, en een groot deel ervan is specifiek voor vogels. Op de rode lijst[3] zie je in welke verschillende (opgestelde)leefgebieden de vogels die op deze lijst staan, voorkomen. Door te kijken naar de vogels die rondom Neerkant voorkomen (en op de rode lijst staan), weten we dat drie verschillende onderscheidende natuurlijke leefgebieden hier vertegenwoordigd zijn.

De Groote Peel - Natura 2000 status

De Groote Peel heeft de Natura 2000 status en is beschermd gebied vanwege droge heiden, herstellende hoogvenen en diverse broed- en niet-broedvogels (onderdeel van bovenstaande lijst). In natuurbeschermingsrichtlijnen is terecht aandacht voor het beschermen en beheren van habitat/natuurlijke bronnen.

Neerkant ecologisch verbonden met twee Natura 2000 gebieden

Neerkant is ecologisch gezien ten noordoosten en zuidwesten verbonden met de nabijgelegen natuurgebieden de Groote Peel en de Deurnsche Peel & Mariapeel. Het bosgebied is gelegen op een langgerekt stuifzandduin ten westen van Neerkant en fungeert als een belangrijke schakel in de beweging van dieren en planten tussen deze twee gebieden. Het landschap kan met zijn verbindende functie door bouwwerkzaamheden schommelingen in de waterhuishouding ondervinden.

[2] https://www.wwf.nl/wat-we-doen/actueel/nieuws/living-planet-report-nederland-2023
[3] https://www.vogelbescherming.nl/bescherming/juridische-bescherming/soortbecherming/rode-lijst/rode-lijst-broedvogels

Data NDFF: beschermde dieren en planten

Volgens de data van de NDFF zijn de laatste vijf jaar honderden beschermde dieren en planten waargenomen rondom Neerkant[4]. In het tijdvak 2021-2025 zijn er volgens deze databank waargenomen (voor details zie bijlage 2 en 3):

- 188 vogelsoorten die voorkomen op de lijst van de Vogelrichtlijn.
- 65 vogelsoorten van de Rode lijst van de vogelrichtlijn.
  (dit is driekwart van alle 87 op deze lijst voorkomende soorten waaronder de bijzondere kraanvogel).
- 138 soorten paddenstoelen, waarvan er 13 voorkomen op de Rode Lijst.
- 35 soorten dagvlinders, waarvan er 8 voorkomen op de Rode Lijst.
- 10 verschillende soorten amfibieën waaronder de gewone pad.
- 4 soorten vleermuizen.
- 21 soorten andere zoogdieren (waaronder de das), waarvan er 6 voorkomen op de Rode Lijst.
- 648 soorten bomen en planten, waarvan er 25 voorkomen op de Rode Lijst.

East Atlantic Flyway

Naast deze grote verscheidenheid maakt ook een enorm groot totaal aantal vogels gebruik van de East Atlantic Flyway[5], waarvan De Groote Peel (en de daarmee verbonden gebieden) deel uitmaakt. Mede hierdoor is de biodiversiteit zeer hoog en heeft het gebied een belangrijke waarde als verbindingszone. In het najaar maken circa 90 miljoen vogels gebruik van de East Atlantic Flyway. Deze 90 miljoen vogels zijn met name groot gevleugelden zoals eenden, ganzen, ooievaars en kraanvogels die het gebied in en rondom Neerkant en de Pelen gebruiken als rust- en foerageergebied, waardoor er veel landings-en aanvliegactiviteiten plaatsvinden. Dit maakt het gebied rondom de Groote Peel, net als de Waddenzee, uniek in Nederland.

Overige soorten

Daarnaast zijn er ook vele soorten waarvan er niet specifiek waarnemingen bijgehouden worden, maar waarvan wel bekend is dat zij in dit gebied voorkomen: libellen, nachtvlinders, sprinkhanen, kevers, spinachtigen, kreeftachtigen en vissen[6].

Al deze in dit gebied levende soorten zullen effecten ondervinden van de mogelijke bouwwerkzaamheden bij het oostelijke tracé. Vogels, met name groot gevleugelden, zullen blijvend hinder ondervinden van hoogspanningsverbindingen tijdens hun trek. Het landschap en de verbindende functie die het landschap heeft kan mede door (tijdelijk) aangepaste grondwaterstanden bij bouwwerkzaamheden blijvende effecten ondervinden.

[4] Waarnemingen in de atlasblokken 185 –370 en 185-375
[5] https://qsr.waddensea-worldheritage.org/reports/east-atlantic-flyway
https://link.springer.com/article/10.1007/s10336-025-02288-y
https://nationaleparken.nl/nl/activiteiten/wereld-trekvogeldag/nationaal-park-de-groote-peel
[6] https://florafaunaverkenner.nl/?hok=1903705&start=2021&stop=2025

3.1.2. Aandacht voor soorten (lijsten/doelstellingen)

U geeft het volgende aan voor fase 1: *kwalitatief bureauonderzoek op basis van de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden, verspreidingskaarten en dosis-effectrelaties uit literatuur (incl. kwantitatieve modelstudie draadslachtoffers met toepassing van het 1 % mortaliteitscriterium), in een globale Passende Beoordeling, aansluitend bij het detailniveau voor de voorkeursbeslissing (gebruiksfase en aanlegfase); kwantitatieve AERIUS-berekeningen voor de werkzaamheden voor alle onderzoeksalternatieven (verwachte materieelinzet) (aanlegfase)*

Omdat onduidelijk is welke literatuur bedoeld wordt en ook 'globaal', 'passend', 'aansluitend' en 'detailniveau' vage termen zijn, verzoeken wij met klem het volgende:

1. **We verzoeken u met klem om de effecten op diersoorten en hun habitat zorgvuldig en volledig in beeld te brengen, zowel voor de realisatiefase als wanneer het traject in gebruik zou zijn.**
2. **De kwetsbare natuur in de Groote Peel en Deurnsche/Mariapeel, de Heitrak, het Zinkske, de Astense Aa en het Neerkantse Bos verdienen daarbij extra aandacht.**
3. **We verzoeken u daarbij de volgende lijsten/handleidingen te hanteren. Onder andere gebaseerd op wettelijke kaders en instandhoudingsdoelstellingen. In aanvulling op elkaar, omdat zij gedeeltelijk overlappen:**
   - **Soorten uit het Natura 2000-beheerplan[1]**
   - **De Rode lijsten voortkomend uit het Verdrag van Bern (specifiek voor vogels is het hebben van een Rode lijst een verplichting die voortvloeit uit de Europese Vogelrichtlijn).**
   - **Vogels die gebruik maken van de West-Europese Trekvogelroute de East Atlantic Flyway.**
4. **Gaarne gebruik te maken van recente én minder recente waarnemingen. Dit omdat er niet altijd recente waarnemingen beschikbaar zijn.**

3.1.3. Aandacht voor soorten (lokale waarnemingen)

Er is gelukkig veel aandacht voor bijzondere vogels in en om de Groote Peel en Deurnsche / Maria Peel. En er zijn lijsten en bepalingen zodat effecten op belangrijke soorten in kaart worden gebracht. Aanvullend hierop vinden we het zeer belangrijk dat er ook aandacht is voor andere bijzondere diersoorten die in en om Neerkant worden waargenomen en die worden gewaardeerd door inwoners en lokale werkgroepen.

Insecten

Vele insecten en kleine waterdieren zijn ideaal voor insectivore trekvogels zoals rietzanger, blauwborst, watersnip en andere moerasvogels. Ook bijen kunnen beïnvloed worden door elektriciteitsinfrastructuur. De bij is enorm belangrijk voor de biodiversiteit en er is een afname van bijen zichtbaar. Populaties worden lokaal ondersteund, onder andere door de gemeente, door insectenhotels te plaatsen.

Dassen

Dassenwerkgroep Brabant vertelt: “In de omgeving van Neerkant leven al tientallen jaren dassen. Er kan gerust van uit worden gegaan dat het buitengebied vrijwel volledig dassenleefgebied is”. De das is beschermd, evenals zijn burcht en alles wat daar deel van uitmaakt. Dus ook het leefgebied. Het Neerkantse Bos bestaat uit naaldbos op een langgerekt stuifzandduin, nabij de Peelrandbreuk, en heeft veel reliëf, is geologisch interessant en zeer geschikt voor dassen. Dassen zijn in principe niet makkelijk te verplaatsen en zeer territoriaal en zijn afhankelijk van geursporen om zich te oriënteren. Dassenverplaatsingen zijn vaak een complexe en stressvolle operatie voor de dieren, die vaak tot grote verstoring van hun burchten en leefgebied leiden”.

Vleermuizen

In Neerkant en omgeving leven verschillende groepen vleermuizen. Vleermuizen communiceren via ultrasone geluiden (echolocatie) en zogenaamde sociale roepen. Hoogspanningsmasten kunnen invloed hebben op hun communicatie door; elektromagnetische velden (mogelijke verstoring van hun oriëntatie vermogen); akoestische storing (zoemend en knetterend geluid kan soms echolocatie hinderen); fysieke en landschappelijke barrières (verstoring van vlieg- en jachtgedrag). Het is bekend dat de onderzoeken van NDFF naar de aanwezigheid van vleermuizen niet volledig zijn. Dit door de vele waarnemingen van bewoners en in verband met de uitkomsten van ecologische quickscans.

Uilen

In Nederland komen zes verschillende soorten uilen voor, hiervan leven vijf soorten in het gebied in en rondom Neerkant: de bosuil, kerkuil, ransuil, steenuil en velduil. Van die vijf soorten staan er vier op de rode lijst. De velduil is bovendien “ernstig bedreigd” en beschermd onder de Europese vogelrichtlijnen en de Wet natuurbescherming.

De gewone pad

Voor omwonenden is het een bekend gegeven, dat het Neerkantse bos een overwinteringsplaats is voor de gewone pad. De Gemeente Deurne heeft hier ook aandacht voor door het plaatsen van borden voor de paddentrek. In de lente trekken de padden in groten getale de Moostdijksebergen over om eieren te leggen in de Aa. De paddentrek is een belangrijk onderdeel van ons ecosysteem. Er zijn negatieve gevolgen hiervoor door algemene grondwerkzaamheden, aanleg van servicewegen en de inzet van groot materieel. Leefgebieden en schuilplaatsen worden verstoord, er ontstaan barrières voor overwinteringsplekken en microklimaten veranderen. Dit kan ertoe leiden dat er directe sterfte ontstaat, populaties geïsoleerd raken, en voortplanting en overwintering verstoord wordt.

Groot gevleugelden (kraanvogels)

In de Peelgebieden leven en foerageren 82% van alle kraanvogels in Nederland. Tussen 1989 –2007 zijn in totaal 2.662 pleisterende kraanvogels waargenomen in de Groote Peel en Deurnsche / Maria peel. En er zijn zelfs diverse broedende paartjes bekend. Kraanvogels zijn groot gevleugelden en zijn derhalve minder wendbaar met stijgen en landen; zij manouveren minder gemakkelijk. Botsingen met elektriciteitsinfrastructuur komen vaak voor en vormen wereldwijd een bekende oorzaak van vogelsterfte. Vogelsterfte door botsingen met elektriciteitsinfrastructuur komen vooral bij soorten die in groepen vliegen, grote vleugels hebben, of bij slecht zicht vliegen (zoals in de schemering of 's nachts). In Nederland wordt geschat dat jaarlijks ongeveer 1 miljoen vogels sterven door botsingen met

elektriciteitsleidingen. Veel trekvogels vliegen op grote hoogte, maar bij vertrek of aankomst, vooral bij tussenstops, dalen ze vaak tot hoogten waarop ze hoogspanningslijnen kunnen raken. Rond Neerkant zijn er veel vertrek-en aankomstactiviteiten van vogels met grote vleugels zoals de kraanvogel. Een bijzonder gegeven en bijzonder gewaardeerd door vogelkijkers.

5. **U zegt directe en indirecte effecten te onderzoeken. Een direct effect is bijvoorbeeld de draadslachtoffers. Daarnaast zegt u brede effecten op het ecosysteem te onderzoeken. We rekenen erop dat u dit met veel zorg en aandacht doet met betrekking tot de bijzondere functie van de natuur en de bijzondere diersoorten die in en om Neerkant en de Natura 2000 gebieden leven. Hierboven hebben we een toelichting gegeven die aanknopingspunten biedt voor gedegen onderzoek.**
6. **We vragen u om een toelichting te geven op de wijze van bureauonderzoek en in uw onderzoek extra zorg te besteden aan de hierboven beschreven dieren: insecten, dassen, vleermuizen, uilen, de gewone pad en grootgevleugelden zoals de kraanvogel en de zwarte ooievaar.**

3.1.4. Aandacht voor samenhang en natuurlijke bronnen

In natuurbeschermingrichtlijnen is terecht aandacht voor het beschermen en beheren van natuurlijke bronnen. Naast de bijzondere fauna is/zijn er veel ondersteunende flora en landschappelijke kenmerken in het gebied. In het bijzonder kraanvogels zijn hier heel gevoelig voor. Zij worden gezien als een indicator van gezonde natuur. Ze keren alleen terug waar rust, voedsel en water in balans zijn.

7. We verzoeken dat uw bureauonderzoek niet alleen naar op zichzelf staande effecten kijkt (bijvoorbeeld oppervlakteverlies), maar ook de samenhang van alle factoren meeneemt als wegingsfactor. De insectenpopulatie en de waterkwaliteit zijn belangrijk voor vele vogels en wanneer op meerdere vlakken veranderingen plaatsvinden kan per thema de verandering niet een verlies in soorten betekenen maar in samenhang wel.

3.1.5. Aandacht voor samenhang en ecologische verbindingen

Natuur Netwerk Brabant

Op de kaart van het Natuur Netwerk Brabant[7] is duidelijk zichtbaar hoe de gebieden die onder Natuur Netwerk Brabant (NNB) vallen in Neerkant een belangrijke corridor functie vervullen voor fauna vanuit de Groote Peel (Natura 2000) naar *Natuur Netwerk Nederland (NNN)* gebieden.

U geeft aan dat '*In de plan-MER-fase wordt in meer detail gekeken naar de beschermde natuurgebieden en worden bijvoorbeeld ook het Natuur Netwerk Nederland (NNN), weidevogelgebieden en de Groenblauwe mantel beschouwd*.' Natuur Netwerk Brabant wordt hierbij nog niet genoemd.

8. We verzoeken u om aan de NRD het NNB en de verbindende functie die de NNB gebieden hebben in relatie tot de Natura 2000 en NNN gebieden, toe te voegen. We verzoeken u NNB ook in de tabel van paragraaf 2.4 toe te voegen.

Alternatief Oost doorkruist dit NNB gebied en de ecologische verbindingszone. (de Groote Peel en de Deurnsche-/Mariapeel, inclusief de Heitrak en het Zinkske). In deze zone is de afgelopen jaren fors geïnvesteerd in het realiseren van een robuuste verbinding tussen beide natuurgebieden. De aanleg van een nieuw hoogspanningsnetwerk op deze locatie staat haaks op deze inspanningen en ondermijnt de beleidsdoelstellingen voor natuurbehoud en –ontwikkeling in ernstige mate.

9. Wij verzoeken u om bij de verdere uitwerking van het tracé nadrukkelijk rekening te houden met bovengenoemde ecologische waarden en om alternatieven te onderzoeken die deze verbindingszone ontzien.

Vitale Peel

Binnen gebiedsgerichte aanpak Vitale Peel wordt gewerkt aan een uitdagende combinatie van opgaven in de zones rondom de Peelvenen. Hiertoe behoort ook de opgave "Het versterken van (het netwerk van) natuurgebieden".

10. We verzoeken u om aan de NRD de opgave voor het versterken van (het netwerk van) natuurgebieden vanuit de Groenblauwe Gebiedsgerichte Aanpak Vitale Peel toe te voegen (ook in tabel van paragraaf 2.4).

Regionale aanpak voorzieningen (MRE)

De Metropool Regio Eindhoven (MRE) heeft in de eerste quickscan van de "Regionale aanpak voorzieningen[8]" de Peel aangemerkt als topvoorziening met de ambitie dit gebied te laten doorgroeien naar Nationaal Park. Het doorkruisen van dit gebied met een hoogspanningsnetwerk draagt niet bij aan deze ambitie.

11. We verzoeken u om aan de NRD de Regionale aanpak voorzieningen (MRE) toe te voegen (ook in tabel van paragraaf 2.4).

[7] https://noord-brabant.tercera-ro.nl/MapViewer/Default.aspx?id=NLIMRO9930Ovrwijzregels1-on01

[8] https://metropoolregioeindhoven.nl/actueel/ons-nieuws/huidige-stand-voorzieningen-en-gevolgen-groei-in-beeld

3.1.6. Aandacht voor onevenredige impact

Het Neerkantse bos is het enige volwassen bos van het dorp, in het zoekgebied staan zelfs meerdere “Groene parels” (waardevolle en monumentale bomen en houtopstanden die een speciale bescherming genieten binnen de gemeente Deurne). De kap van zelfs een klein percentage van het bos heeft meer impact voor de beleving dan kap van een deel van een bos in een bosrijk gebied. Ruimte is beperkt en herplanting rondom Neerkant zal een uitdaging zijn. Onder de hoogspanningsmasten mag geen hoge begroeiing aanwezig zijn. Ook is er bij herplanting zelden sprake van evenredige boomkroon terugplaatsing.

12. Wij verzoeken u om de afname van natuur in verhouding tot de aanwezige natuur voor de lokale omgeving mee te nemen in de Milieu Effecten Rapportage.

3.1.7. Afweging Oostelijke variant ten opzichte van andere varianten

De Groote Peel heeft, naast natuurkundige waarden als Natura 2000 gebied, ook belangrijke educatieve, recreatieve en landschappelijke waarden. Om die reden is het ongewenst dat in alternatief Oost dit Natura 2000 gebied volledig wordt omringd door hoogspanningsmasten. Op deze wijze ontkomt men op geen enkele plek in dit natuurgebied nog aan verstoring van het uitzicht door hoogspanningsmasten. Bij de onderzoeksvragen dient dit aspect nadrukkelijk te worden betrokken en afgewogen te worden ten opzichte van de keuze voor alternatief Midden of alternatief West.

Ook met betrekking tot de vliegroutes van vogels vormt alternatief Oost ten opzichte van de andere alternatieven de meest ingrijpende barrière voor de trekvogels, die zich op een route van noord naar zuid voortbewegen, waarbij alternatief Oost voor een groot deel een west-oostelijke situering kent.

Indien gekozen wordt voor alternatief Oost wordt het Natuurnetwerk Brabant en de Ecologische verbindingszone doorkruist, wat haaks staat op de initiatieven om de peelrestanten Deurnesche Peel / Mariapeel, Zinkske en Heitrak te koppelen aan de Groote Peel. Ook op dit onderdeel is een afweging ten opzichte van de beide andere varianten wenselijk.

13. We verzoeken u om bovengenoemde aspecten nadrukkelijk te betrekken en af te wegen ten opzichte van de keuze voor alternatief Midden of alternatief West.

3.2. Gezondheid

3.2.1. Algemeen

Er wordt in zijn algemeenheid onvoldoende onderzoek gedaan naar het thema gezondheid. De NRD stelt namelijk in paragraaf 5.2.1 dat de mogelijke gezondheidseffecten van de aanwezigheid van de hoogspanningsverbinding zullen worden onderzocht, maar leunt daarbij grotendeels op bestaand voorzorgsbeleid ten aanzien van elektromagnetische velden. Er is op dit moment nog geen informatie over de verschillende trajecten en dan met name de mastlocaties, zodat bepaalde informatie over de ligging van woningen, scholen, kinderdagverblijven en zorginstellingen binnen de invloedssfeer van het

magneetveld volledig ontbreekt, waardoor omwonenden zich geen beeld kunnen vormen van hun risico's.

Daarnaast lijkt het thema gezondheid te beperkt worden opgevat. Het begrip 'gevoelig gebouw' wordt te beperkt uitgelegd, door alleen te kijken naar gebouwen waar mensen langdurig verblijven (14 tot 18 uur) terwijl het feitelijk zou moeten gaan om 'gevoelige functies', omdat mensen ook langdurig in tuinen of op speelterreinen (kunnen) verblijven. Ook dient er onderzoek te worden gedaan naar de geluidseffecten van de masten, zoals geknetter of windgeruis. Het is onduidelijk hoe en op welke manier dit onderzoek wordt gedaan.

Zo heeft de gezondheidsraad de laatste jaren veel onderzoek gedaan naar hoogspanningslijnen en gezondheid. Leukemie treedt mogelijk wel vaker op bij volwassenen die dichtbij hoogspanningslijnen wonen, net als bij kinderen. De Gezondheidsraad beschouwt dit als een extra argument voor het bestaande voorzorgbeleid voor hoogspanningslijnen en de aanbevolen uitbreiding daarvan naar onder meer ondergrondse hoogspanningskabels en transformatorstations.

14. De mogelijke gezondheidseffecten lijken onvoldoende gewaarborgd. Wij verzoeken u in uw onderzoek rekening te houden met bovengenoemde gezondheidseffecten.

3.2.2. Uitgangspunten waarborgen

Neerkant is een klein (smal) dorp. Alternatief Oost raakt de dorpskern langs de gehele lengte-as, waardoor ongeveer de helft van het dorp (tot aan de dorpsstraat/kerk) hiervan effecten gaat ondervinden .

Het precieze tracé is nog onduidelijk. TenneT gaf bijvoorbeeld aan in het webinar, dat de dorpskern van Neerkant ontzien zal worden, en dat maakt de mogelijkheid voor aanleg binnen de paarse strook aanzienlijk kleiner. Toch ervaren veel inwoners (nu al) stress door deze onduidelijkheden rondom het precieze tracé en de daarmee samenhangende mogelijke gezondheidseffecten, aantasting van de leefbaarheid (inclusief wegvallen van recreatie) en mogelijkheden voor bewoning en waardevermindering van hun woning. Verder liggen de basisschool, de gymzaal én de sportvelden van Neerkant in het zoekgebied van alternatief Oost. Dit betekent dat alle kinderen die in Neerkant naar de

basisschool gaan en sporten, grote delen van hun tijd blootgesteld worden aan de straling van een hoogspanningsnetwerk.

15. We verzoeken Tennet om ook de indirecte gevolgen van alternatief Oost mee te wegen, en het feit dat het hier een relatief grote groep inwoners (minimaal de helft van Neerkantse inwoners) betreft.

16. Het als Oostelijke variant ingetekende tracé beslaat de helft van de woonkern van Neerkant. Wij verzoeken u toe te lichten hoe het uitgangspunt gezondheid, conform het geldelijke beleidsadvies uit het herijkt voorzorgbeleid, in de huidige planvorming, met het tracé zoals nu ingetekend, daadwerkelijk kan worden nageleefd.

17. Wij verzoeken u om de tracéroutering door dorpskernen en andere clusteringen van woon- en verblijffuncties expliciet uit te sluiten bij de verdere uitwerking van de tracés indien dit van toepassing is bijvoorbeeld door uitgangspunten vanuit gezondheid.

3.2.3. Geluid bij gebruik

Het is onduidelijk of kwetsbaarheden voor geluid meegenomen worden onder geluid of gezondheid. Binnen / rondom het zoekgebied van alternatief Oost liggen ter hoogte van Neerkant drie zorgboerderijen met kwetsbare cliënten die gevoeligheden hebben voor geluid. Nu wordt in de NRD aangegeven dat voor geluid enkel bepaald wordt het aantal gevoelige gebouwen en belast oppervlakte binnen richtafstanden van de ***werkzaamheden.*** Gaat dit enkel over de aanleg van de infrastructuur? Juist het knetteren van hoogspanningsverbindingen bij nat weer kan effecten hebben op de gezondheid van kwetsbare mensen met een gevoeligheid voor geluid.

18. Wij verzoeken u in de NRD te specificeren of op te nemen dat bij het onderzoek naar geluid niet enkel geluid tijdens de werkzaamheden maar ook vanaf in gebruik name mee wordt genomen als wegingsfactor.

3.2.4. Stapeling

Woon, werk/scholing, en recreatieve functies liggen in Neerkant allen ingetekend onder het tracé Oost. Nu zijn er richtlijnen die gehandhaafd worden voor gevoelige gebouwen en magneetvelden. Net als voor de geluidsnormen bij aanleg. Echter wordt ook rekening gehouden met mogelijke effecten van stapeling van effecten? Bijvoorbeeld jonge kinderen of kwetsbare groepen die zowel wonen, naar school gaan, en recreëren in het gebied van het tracé Oost?

19. Graag een toelichting op de verhouding van de gezondheidseffecten ten aanzien van de verblijfsduur wanneer alle functies (wonen, werken, recreëren) mogelijk rond de bepaalde richtafstanden liggen. Dit voor gezondheidseffecten bij aanleg en in gebruik zijn.

3.3. Landschap, cultuurhistorie, aardkunde en archeologie

In en om Neerkant en het Neerkantse bos komen bijzondere cultuurhistorische en landschappelijke waarden samen.

Het Neerkantse bos bestaan uit naaldbos op een langgerekt stuifzandduin ten westen van Neerkant. Door de nabijheid van de Peelrandbreuk is de hele omgeving van Neerkant rijk aan reliëf en geologisch uniek en interessant. Ook is de Groote Peel en het gebied rond Neerkant historisch turfwinningsgebied geweest. De sporen van de turfwinning, zoals veenputten, vaarten en kanalen, zijn nog steeds zichtbaar in het huidige Nationaal Park De Groote Peel en dragen bij aan de historische dimensie en de variatie in het landschap.

U geeft aan fysieke beïnvloeding van de aanleg van de hoogspanningsinfrastructuur te beoordelen op specifieke elementen en de ligging van assets. En een waardebepaling met bureauonderzoek uit te voeren aangevuld met gerichte veldbezoeken (indien nodig).

20. Graag willen we u verzoeken om in de waardebepaling mee te nemen de bijzondere cultuurhistorische en geologische waarde die het gebied heeft op basis van het bijeenkomen van unieke elementen: de turfwinning, Peel-Raamstelling en de Peelrandbreuk.

21. Het oostelijk tracé is het langste van alle varianten, waardoor een groter deel van het landschap wordt doorkruist dan bij de andere tracés. In de huidige plannen lijkt de nadruk te sterk te liggen op de landschappelijke inpassing, waardoor het overkoepelende karakter van de verbinding onderbelicht blijft.

22. Het combineren van de grootschaligheid van de 380 kV-lijn met daaraan duidelijk ondergeschikte structuren, zoals een beek, een klein kanaal of een cultuurhistorisch landschappelijke lijn zoals de Peel-Raamstelling, leidt tot een aantasting van de ruimtelijke kwaliteit. Deze bundeling doet geen recht aan de schaal en het karakter van de kleinschalige landschappelijke elementen en vermindert daarmee de waarde en samenhang van het landschap.

3.4. Veiligheid

Op het thema veiligheid is in de NRD geen aandacht voor de laagvlieggebieden van defensie. Onder de gebruiksfuncties wordt defensie genoemd. Onduidelijk is wat bedoeld wordt met: *'bepalen van het aantal en aard van overige functies dat doorsneden wordt.'*

Gemeente Asten, Deurne, Horst aan de Maas, Leudal, Nederweert en Peel & Maas maken onderdeel uit van laagvlieggebied de Peel, ook wel Air Assault gebied genoemd. Dit betekent een specifiek gebied waar militaire vliegtuigen en helikopters laag mogen vliegen voor lucht-landings-operaties. Het laagvlieggebied wordt binnenkort zelfs uitgebreid (met 250 extra vlieguren), in het kader van het Programma Ruimte voor Defensie[9].

[9] https://www.geografie.nl/Ruimte-voor-Defensie

Door helikopters mag lager gevlogen worden dan 45 meter (voor oefengebieden zelfs 30 meter tot zo laag mogelijk) terwijl een hoogspanningsmast doorgaans tussen de 50 en 60 meter hoog is. Indien er wordt gekozen voor alternatief Oost, betekent dit een *extra* obstakel *midden* in dit laagvlieggebied. Bij alternatief Midden is dit niet het geval omdat dat traject reeds een obstakel is en alternatief West ligt aan de rand van het laagvlieggebied en is daarom minder risicovol.
Een potentieel gevaar is naar onze mening dat er een herhaling plaatsvindt van eerdere militaire helikopter-hoogspanning ongelukken zoals in Zoelmond en de Bommelerwaard.

23. Wij verzoeken u de effecten van het laagvlieggebied de Peel op veiligheid te beoordelen en mee te nemen in de Integrale Effecten Analyse. Wat is het planologisch- juridisch regime waar defensie van spreekt dat noodzakelijk is voor laagvlieggebieden voor helikopters en hoe sluiten de tracés daarbij aan?

24. Verder verzoeken wij om de effecten in beeld te brengen van veiligheidsmaatregelen (zoals aanbrengen van verlichting) voor mens en natuur en deze te laten meewegen in de Integrale Effecten Analyse.

25. Ook verzoeken wij u om de mate van extra risico op ongelukken van een tracé in verband met het laagvlieggebied van defensie mee te nemen in de Integrale Effecten Analyse.

3.5. Gebruiksfuncties

3.5.1. Recreatie

Economische waarde van natuurbeleving voor recreatie

Diverse ondernemers rond de Groote Peel onderzoeken de mogelijkheden voor 'branding' in relatie tot een groter gebied dan de Groote Peel, namelijk het cultuurhistorisch significante gebied ‘de Peelvenen’[10]. Er zijn huidige ‘glamping’ en andere initiatieven die zwaar leunen op natuurbeleving en

26. Graag naast het in beeld brengen van de doorkruising in relatie tot het thema recreatie ook onderzoek naar het economische waardeverlies van het verlies van de natuurbeleving en de recreatieve mogelijkheden die beperkt worden door hoogspanningsinfrastructuur.

recreatiemogelijkheden in het gebied. Het gebied rondom de Peel heeft niet alleen voor Neerkant een recreatieve functie, maar ook voor de omliggende dorpen. Ook hebben veel voormalige agrarische bedrijven die zijn verdwenen in verband met natuurherstel, een recreatieve invulling gekregen. Door de aanleg van een nieuw hoogspanningsnetwerk in dit gebied, wordt het bestaansrecht van deze bedrijven bedreigd en er zijn nagenoeg geen alternatieven.

[10] https://www.ggagroenblauw.nl/gebieden/vitale+peel/vitalepeel-overzicht/default.aspx

Sportverenigingen

De sportverenigingen in Neerkant hebben een belangrijke waarde voor de inwoners. Tennis, voetbal- en korfbalvelden, net als de (landelijke) mountainbike routes en het speelbos liggen pal onder/in het ingetekende tracé.

27. Wij verzoeken u om in de analyse van de gebruiksfunctie voldoende aandacht te besteden aan deze recreatieve aspecten.

28. We geven hierbij het belang aan van aanvullend onderzoek naar de effecten van hoogspanningsinfrastructuur op de lichtmasten van de sportvelden. In het bijzonder bij onweer. En de effecten wanneer er langdurig (toernooien, weekenden) op de sportvelden verbleven wordt (afhankelijk van de afstanden en het daadwerkelijke tracé zie 4.1.5). Ook, in het bijzonder bij regen, zal de geluidsoverlast voor wedstrijden aanzienlijk kunnen zijn.

3.5.2. Wonen

Methode

Binnen het zoekgebied van alternatief Oost liggen ter hoogte van Neerkant zeer veel woningen, waardoor het woongenot voor een groot gedeelte van de inwoners van het dorp flink zal afnemen (zie onderbouwing bij andere paragrafen).

U geeft het volgende aan: *fase 1*: bepalen van het aantal woningen binnen de ZRO strook (GIS-analyse); *fase 2:* bepalen van het aantal woningen binnen de ZRO strook, op basis van het basisontwerp.

29. We ontvangen graag een toelichting wat het verschil is tussen deze fases, wat het basisontwerp inhoudt en welke functie een 'basisontwerp' heeft bij besluitvorming.

Woonklimaat

Een van de strategische doelstellingen uit het Koersdocument Omgevingsvisie Deurne 2050 is het bevorderen van een hoogwaardig woon-, leef- en verblijfsklimaat in een gezonde en groene omgeving.

30. Wij verzoeken om het Koersdocument Omgevingsvisie Deurne 2050 toe te voegen aan de Integrale Effectenanalyse (ook in tabel van paragraaf 2.4).

Wanneer er wordt gekozen voor alternatief Oost, belemmert dit deze doelstelling. Ook heeft dit economische gevolgen; deze variant verandert het aangezicht van het dorp in negatieve zin en het woongenot wordt verminderd doordat de sterke elementen van het dorp (ligging en natuur) enorm afnemen.

Verlies uitzicht, privacy, rust

De visuele impact van de masten is niet beperkt tot landschappelijke verstoring, maar raakt ook direct aan de woonkwaliteit van omwonenden. Bewoners verliezen uitzicht over open gebieden en ervaren een inbreuk op hun privacy. In sommige gevallen kunnen trillingen of geluiden ontstaan bij bepaalde weersomstandigheden of door het transport van elektriciteit bij hoge belasting. Deze vormen van hinder zijn niet geïnventariseerd, noch geobjectiveerd in termen van frequentie, afstand en ernst. Een gedegen hinderanalyse ontbreekt volledig.

31. Wij verzoeken om een gedegen hinderanalyse uit te voeren.

Waardedaling woningen en bedrijven

De realisatie van een bovengrondse hoogspanningsverbinding leidt aantoonbaar tot waardevermindering van woningen en bedrijfsobjecten in Neerkant. In de NRD wordt geen aandacht besteed aan planschaderisico's en de wijze waarop deze zullen worden gecompenseerd. Dit is onzorgvuldig.

32. Wij verzoeken u om inzicht te geven in de financiële impact voor omwonenden en bedrijven, het beleid omtrent schade-afhandeling en de inrichting van een laagdrempelige schadeprocedure. Dat is ten onrechte niet gedaan. Het moet voor cliënten duidelijk worden hoe zij eventuele schade kunnen verhalen.

3.6. Bodem en water

U doet onderzoek naar bodemkwaliteit, draagkracht, oppervlaktewater en grondwater. U bepaalt bijvoorbeeld de bodemkwaliteit op basis van historische data. En ook worden op sommige onderwerpen in fase twee veld- en bodemonderzoeken uitgevoerd.

In de Groenblauwe Gebiedsgerichte Aanpak Vitale Peel leren en werken overheden, inwoners en ondernemers samen aan een toekomstbestendige en vitale Peel voor ons allemaal. Hier wordt veel gemeenschapsgeld in geïnvesteerd; een voorbeeld hiervan is het Hoogveenherstel Deurnsche Peel bij het Leegveld. De plannen zijn er om dit herstel steeds meer uit te breiden. De provincie is voornemens om een aantal percelen in het zoekgebied van alternatief Oost aan de Neerkantse kant van de N279 aan te kopen voor deze natuurdoeleinden.

33. Graag toelichting op wanneer fase 1 en/of fase 2 ingezet wordt en waarom.

34. Daarnaast het verzoek om de doelstellingen van de lopende programma's waaronder NOVEX de Peel, en Gebiedsgerichte Aanpak Vitale Peel (vernatten van agrarische gebieden vanuit een gebiedsgerichte aanpak) mee te nemen (gaarne toevoegen in tabel van paragraaf 2.4 van de NRD).

35. Hoe hebben de geplande activiteiten bij de bouw van hoogspanning invloed op de doelstellingen om water- en bodemsturend te werken en grondwaterstanden te verhogen, in een uniek en kwetsbaar gebied?

4. Integrale effecten analyse

4.1. Algemeen

4.1.1. Inzicht en transparantie scoringsmethodiek

Meer inzicht en transparantie in de scoringsmethodiek en het afwegingskader is voor ons van groot belang. We verzoeken meer inzicht te krijgen in hoe de thema's/criteria tegen elkaar afgewogen worden. We geloven dat wegingscriteria die door de regio gedragen worden en waarop reacties gegeven kunnen worden, leiden tot een betere beoordeling van de effecten, haalbaarheid en daarmee de keuze voor het tracé.

U geeft aan op pagina 39 geen weging toe te kennen aan de criteria. Boven deze criteria hangen echter overkoepelende thema's. Wordt op deze thema's wel een weging toegepast?

Het is onduidelijk hoe u invulling geeft aan de scores per hoofdthema en toegepaste criteria als 'hulpmiddel' (pagina 29).

36. Wij verzoeken u duidelijke invulling te geven aan hoe u de thema's en de criteria' s als hulpmiddel inzet en toe te lichten waarom er geen gebruik wordt gemaakt van een weging.

37. Wij verzoeken u uit te leggen aan de hand van voorbeelden hoe de inzet van thema's en criteria' s als hulpmiddel werkt; hoe minnen op het ene thema/criterium afgewogen worden tegen plussen op het andere?

4.1.2. Versnippering

U geeft in de ruimtelijke visie aan dat versnippering onwenselijk is omdat er gezocht wordt naar bundeling. Naar onze mening is er bij alternatief Oost het meest sprake van versnippering van het landschap, ook aangezien er binnen een straal van 6 kilometer ten oosten en ten westen al een bestaand hoogspanningsnetwerk ligt (huidige Eindhoven - Maasbracht en Maasbracht – Boxmeer). Bij de keuze voor alternatief Oost wordt dit gebied landelijk gezien, onevenredig zwaar belast.

38. Wij verzoeken u in de Integrale Effecten Analyse mee te nemen welke tracés het meest/minst bijdragen aan de versnippering van het landschap en dit mee te nemen in de weging.

4.1.3. Lengte tracé

De route van alternatief Oost is het langste van de drie alternatieven, dit brengt extra kosten met zich mee, heeft meer overlast tot gevolg en draagt minder bij aan de duurzaamheid. TenneT geeft daarnaast aan dat het niet wenselijk is dat de route van het nieuwe hoogspanningsnetwerk meer dan 10% langer is dan het huidige netwerk.

39. Wij verzoeken u om de lengtes van de tracés inzichtelijk te maken en op te nemen als wegingsfactor in de Integrale Effecten Analyse.

4.1.4. Waarborgen uitgangspunten

Ook het ontzien van kernen en het bundelen met bestaande infrastructuur is een uitgangspunt. In de thema's van de IEA komen deze uitgangspunten (onder de thema's) niet naar voren. In de Integrale Effecten Analyse gaat het om de onderscheidende effecten tussen de onderzoeksalternatieven, oftewel de maatgevende verschillen van één onderzoeksalternatief ten opzichte van de andere onderzoeksalternatieven. We vinden het belangrijk dat hierbij ook de mate waarin aan de uitgangspunten voldaan wordt, meegenomen wordt. Naar onze mening voldoet alternatief Oost het minst aan de uitgangspunten van bundeling met bestaande infrastructuur en het vermijden van dorpskernen.

40. Wij verzoeken u in de Integrale Effecten Analyse de mate waarin aan de uitgangspunten wordt voldaan mee te nemen.

4.1.5. Voorsortering stroken

In de kaartviewer is zichtbaar dat de tracés stroken zijn van ongeveer 500 meter breed. Bij de uitgangspunten op pagina 10 geeft u het volgende aan: 'De 380 kV-hoogspanningsverbinding vermijdt waar mogelijk gevoelige gebouwen en kruist geen stads- en dorpskernen'. In het webinar van maandag 2 juni is aangegeven dat kernen inderdaad ontzien worden en is specifiek genoemd dat het tracé Oost niet over de kern van Neerkant zal lopen. Dat betekent dat er op sommige punten in de tracés heel beperkte ruimte overblijft voor de masten/overspanning. En dus ook dat bijvoorbeeld op het gebied van landschappelijke inpassing, maar bijvoorbeeld ook gezondheid en aanwezigheid van natuur het denkbaar is om de onderzoeken te beperken tot wat binnen de uitgangspunten kan en niet de effecten bij gebruik van de gehele breedte van de strook mee te nemen.

41. Wij verzoeken u aan te geven of u rekening houdt in de onderzoeken (IEA waaronder MER) met de gehele breedte van de stroken, of al voorsorteert op de ruimte die overblijft wanneer er uitgangspunten gehandhaafd blijven, en wat die uitgangspunten zijn en waar deze gelden. (**Zie ook 3.2.2.)**

4.2. Techniek

4.2.1. Bovengronds tenzij

Het beleid van TenneT is bovengronds tenzij. Voor 380 kV zijn deze overwegingen nog zwaarwegender. Natura 2000 is een overweging om toch ondergronds te gaan.

42. Wij verzoeken u om te onderbouwen waarom het tracé zo dichtbij natura 2000 (vogel beschermgebied) en dwars door de aangrenzende natuur, die een belangrijke ondersteunende functie heeft aan het Natura 2000 gebied, niet onder het 'tenzij principe' valt.

4.2.2. Effecten ontwerpkeuzes

In de NRD wordt rondom het thema natuur niet gesproken over de effecten van de door u in de visualisatie gekozen Moldau mast. Toch hebben ontwerpkeuzes en vanwege techniek gekozen oplossingen ook effect op de natuur. Net als op de gezondheid. De magneeteffecten van een wintrack mast zijn anders dan die van een Donau of Moldau mast.

43. Wij verzoeken u ook mastkeuze of andere (technische) ontwerpprincipes mee te nemen in de NRD vanwege hun effecten op de aanwezige natuur en met name het ontwerp van de masten en hun effect op de vogelpopulatie te onderzoeken.

4.3. Omgeving

4.3.1. Ecologische verbindingen

Op pagina 36 van de landschapsvisie wordt aangegeven wat de kansen zijn voor het versterken van infrastructuur als blauwgroene netwerken. Op het plaatje zijn ecologische verbindingen zichtbaar. Hoe kan een doorkruising met hoogspanning een kans zijn om '*Ecologische verbindingen aanleggen/versterken om natuurgebieden te verbinden en migratie van soorten te faciliteren*' op een plek waar al een ecologische verbinding ís? En waar een aantal belangrijke soorten vogels voorkomen, die juist gehinderd worden door hoogspanning?

44. Wij verzoeken u toe te lichten wat bedoeld wordt met bovengenoemde uitspraak en deze niet als kans te noteren.

4.3.2. Infrastructurele netwerken

U noemt op pagina 36 van de landschapsvisie de oude defensielinie Peel-Raamstelling onder '*kansen die bijdragen aan het optimaliseren/verrijken van zowel infrastructurele netwerken als blauwgroene netwerken*'. De Peel-Raamstelling loopt niet gelijk op met het ingetekende tracé oost. De kazematten, waaronder de bijzondere koepelkazemat zijn laag, liggen veelal verborgen en zijn niet in een rechte lijn met elkaar verbonden. Het is slecht voor te stellen hoe een veelal laag netwerk van kazematten, bijzonder juist door deze verborgen ligging, door hoogspanningsmasten versterkt wordt.

45. Graag verduidelijken hoe de Peel – Raamstelling hier als kans benoemd is en deze niet als kans te noteren.

4.3.3. Geologie

U noemt op pagina 37 van de landschapsvisie de Peelrandbreuk onder *'kansen voor de occupatielaag'.* Naar onze mening wordt door de aanleg van het nieuwe hoogspanningsnetwerk de Peelrandbreuk niet op een positieve manier benadrukt maar doet dit afbreuk aan dit geologisch aspect.

46. Graag verduidelijken hoe de Peelrandbreuk hier als kans benoemd is en deze niet als kans te noteren.

4.4. Toekomstvastheid

4.4.1. Energie infrastructuur

Er wordt in de brede onderbouwing aangegeven dat de Delta Rhine Corridor (DRC) alleen kleine verlichting geeft en dat een minder continu aanbod door wind/zon, net als Chemelot ervoor zorgt dat deze noodzaak voor de nieuwe hoogspanningslijn Maasbracht – Eindhoven er is. Naast de DRC gaat het Hynetwork[11] het industrieterrein Chemelot van waterstof voorzien. Dit lijkt een beteken is te hebben voor de vraag naar elektriciteit in de toekomst en dus de toekomstvastheid ervan.

Ook brengt het energiesysteem voor de toekomst opwek en afname in veel grotere mate bij elkaar. Dus de noodzaak voor transport over grote afstanden wordt minder. Aanvullend onderzoekt het programma VAWOZ de mogelijkheden van aanlanding van wind op zee in Maasbracht en Graetheide. Dit gebeurt ondergronds via DC kabels. U geeft aan dat dit programma los staat afgezien van de ruimteclaims.

Wij zijn van mening dat dit geheel niet losstaat omdat de noodzaak voor energie aan de basis ligt van de voorgestelde uitbreiding van het 380 kV net en de diepe aanlanding van wind op zee, en de DRC/het Hynetwork ook in een noodzaak voor energie voorzien. Ten slotte vragen wij ons af of er innovaties te verwachten zijn waardoor het ondergronds aanleggen van 380 kV kabels goedkoper en efficiënter kunnen. Hierdoor kan de afweging tussen bovengronds en ondergronds anders uitvallen.

47. Wordt bij het onderzoek naar de toekomstvastheid ook de noodzaak voor de extra 380 kV hoogspanningslijn meegenomen? Zo nee, het verzoek om bij de Integrale Effecten Analyse een toelichting te geven op de invloed en de noodzaak van deze verbinding ook in de toekomst in relatie tot: het hynetwork; VAWOZ; en algemeen het toekomstig decentrale energiesysteem.

48. Welke energievragers worden hoe bediend?

[11] https://www.hynetwork.nl/

4.5. Kosten

4.5.1. Inzicht in kostenopbouw

We missen duidelijkheid wat er onder de kosten verstaan wordt. U geeft op pagina 40 aan dat er naast het plan MER ook effectenstudies plaatsvinden op de thema's: techniek, toekomstvastheid, omgeving en kosten. Onder kosten licht u later toe wat u gaat doen:

- In beeld brengen van de investeringskosten en LCC (life cycle costs) van de onderzoeksalternatieven.
- Kwalitatieve onderbouwing van belangrijkste verschillen zoals tracélengtes en complexe boringen.

We missen hierin de kosten van mogelijk compenserende of mitigerende maatregelen? Gezien de omvang van de natuur bijvoorbeeld in Neerkant is het niet ondenkbaar dat er noodzaak is voor mitigatie of compensatiemaatregelen. Ook zullen de onderhoudskosten hoger zijn wanneer de masten in de natuur staan en bomen en toegang 'bijgehouden' moet worden; de begroeiing zal met enige regelmaat gecontroleerd en gesnoeid of gekapt moeten worden. Dat geeft overlast en zijn extra kosten.

49. Graag aangeven wat bovenstaande kosten inhouden en hoe ook compensatie kosten en mitigerende maatregelen net als onderhoudskosten meegewogen worden in de kostenoverweging?

4.5.2. Peelrandbreuk / klimaatbestendig bouwen

De peelrandbreuk, een geologische breuklijn die zijn naam dankt aan de Peel, loopt door het oostelijke tracé. Recent is er meer aandacht gekomen voor de rol die dergelijke breuken hebben bij klimaatbestendig bouwen. Regen en grondwater kunnen door het grove grintrijke zand van de Peelhorst snel wegstromen. Bij een breukzone wordt water tegengehouden en naar de oppervlakte gedrongen door de plaatselijk door druk en zware ijzerafzettingen sterk verdichte bodem. Hierdoor ontstaan typische, zwaar ijzerhoudende kwelverschijnselen langs de Peelrandbreuk. Door klimaatverandering is er noodzaak voor klimaatbestendig bouwen, een bijzondere uitdaging bij ondergronden als de peelrandbreuk.

50. Graag meenemen van de kosten voor klimaatbestendig bouwen, in het bijzonder bij geologische breuklijnen.

4.5.3. Peel Raamstelling / archeologische waarde

Kazematten in Neerkant zijn onderdeel van de Peel Raamstelling, een verdedigingslinie uit 1939 welke loopt van Grave, via het Peelgebied, tot aan België. Dit om het gebied destijds te bewapenen tegen de Duitse invasie. Vele kazematten werden op deze linie gebouwd, de gebieden rondom Neerkant en Meijel waren de moeilijkste stukken om deze bunkers te realiseren vanwege de sompige veengrond. Zware machines zoals kranen kunnen, naar onze mening in dit gebied niet (veilig) werken zonder extra kosten te maken voor aanleg van tijdelijk verharde wegen naar elke mast.

Behalve ecologische en geologische waarde, heeft dit gebied ook archeologische waarde. Volgens de Erfgoedatlas[12], opgesteld namens de gemeente Deurne, heeft dit gebied een dubbelbestemming met Waarde – Archeologisch 3, 4 en "hoog".

51. Wat zijn de extra kosten die verband houden met de grondcondities en de archeologische waarde en hoe worden deze meegenomen?

5. Onderzoeksalternatieven

Uitgangspunt Tennet zo min mogelijk versnippering

Met de keuze om alternatief Oost op te nemen in de concept-NRD, is er afgeweken van de uitgangspunten van TenneT: zo min mogelijk versnippering en zoveel mogelijk aansluiten op bestaande infrastructuur. Rondom alternatief Oost zijn er varianten te bedenken waarbij beter aan deze uitgangspunten wordt voldaan. Bijvoorbeeld een variant die helemaal de oostelijke rand van het zoekgebied volgt (aansluiting bij bestaand netwerk Maasbracht – Boxmeer) en daarna via de A67 naar Eindhoven gaat. Echter, ter hoogte van de Peel in het gebied ten oosten van alternatief Midden, is er geen variant mogelijk dat niet een Natura 2000 gebied of gebied dat hiervoor als corridor fungeert doorkruist. Op basis van de punten in onze zienswijze zijn wij daarom van mening dat er rondom alternatief Oost geen geschikte route aanwezig is voor een nieuw hoogspanningsnetwerk.

52. Wij verzoeken om onderstaande varianten binnen het zoekgebied te onderzoeken op haalbaarheid (waarbij zoveel mogelijk stads-en dorpskernen worden vermeden):

- **Op het punt waar alternatief Oost en Midden samenkomen boven Heel, de bestaande hoogspanningslijn 150 kV volgen naar alternatief West, daarna de variant volgen waarmee Nederweert wordt ontweken en ter hoogte van Weerter- en Budelerbergen & Ringselven en de route zodanig aan te passen (zuidelijker) zodat geen dorpskernen rakelings worden gepasseerd.**
- **Op het punt waar alternatief Oost en Midden samenkomen boven Heel, de bestaande hoogspanningslijn 150 kV volgen naar alternatief West, daarna de variant te volgen waarmee Nederweert wordt ontweken en bij het kruisen van alternatief Midden deze route te vervolgen waarbij de variant wordt gekozen waarbij Someren / Asten wordt ontweken.**

Uitgangspunt Tennet nieuwe verbinding niet combineren met bestaande verbinding

Het uitgangspunt in paragraaf 3.1 van de bijlage van de Notitie Reikwijdte en Detailniveua dat de nieuwe verbinding niet gecombineerd mag worden met bestaande verbindingen of masten beperkt de kans op ruimtelijke efficiëntie . Het lijkt er sterk op dat dit uitgangspunt voortkomt uit technische of operationele voorkeuren van de netbeheerder, zonder dat deze voldoende zijn getoetst aan maatschappelijke, landschappelijke en gezondheidsoverwegingen. Juist gecombineerde tracés zouden kunnen bijdragen aan minder versnippering, minder impact op open landschap en minder hinder voor omwonenden.

[12] http://rce.webgis,nl/nl/map/erfgoedatlas

Daarbij zou eventueel ook gekeken kunnen worden om de bestaande verbinding te verzwaren al dan niet in combinatie met een ondergrondse verbinding, bijvoorbeeld zoals de proef die nu loopt in Brandevoort. In Brandevoort, Helmond, wordt onderzocht of de hoogspanningslijnen, inclusief de 150kV-geleiders, ondergronds gebracht kunnen worden. Er zijn proeven gaande om te bepalen of dit technisch en qua leveringszekerheid mogelijk is, vooral voor de zwaardere 380 kV-lijnen.

53. Wij verzoeken u om de optie om de bestaande verbinding te verzwaren, al dan niet in combinatie met een ondergrondse verbinding, mee te nemen in het NRD.

6. Communicatie

6.1. Directe communicatie

We waarderen de hoeveelheid aan bijeenkomsten die worden georganiseerd. Beiden digitaal en fysiek.

Tegelijkertijd betreuren we dat wij als belanghebbenden, door jullie genoemd de stakeholder '*burgers, inwoners van gemeenten in het zoekgebied*' niet eerder en directer bewust zijn gemaakt van de plannen. En hierdoor ook niet gebruik hebben kunnen maken van de mogelijkheid om te reageren bij de terinzagelegging van het Voornemen en Participatieplan (V&P).

54. Wij verzoeken u nadrukkelijk om tijdig en volledig te communiceren richting ons als belanghebbenden. Graag via het volgende email adres: lvn@neerkantonline.nl

Er staat nu in de concept NRD en het participatieplan niet wanneer of hoe er richting belanghebbenden wordt gecommuniceerd. U geeft slechts aan dat stukken ter inzage komen, maar niet welke communicatie daarbij ingezet wordt. Ook geeft u aan dat pas na de vaststelling van de voorkeursbeslissing gerichtere participatie kan plaatsvinden.

55. In het bijzonder is het van belang directer te communiceren wanneer er tijdens het traject impactvolle inzichten of veranderingen ontstaan zoals, maar niet beperkt tot, onderstaande:

- **Het kan zijn dat er onoverkomelijke belemmeringen worden geconstateerd. We realiseren ons dat het mogelijk is dat een tracé niet verder wordt onderzocht alvorens de voorkeursbeslissing genomen wordt door deze mogelijke belemmeringen.**
- **Ook realiseren we ons dat uw planning op sommige punten nog globaal is, en op een zeker moment specifiek moet worden. Dat is van belang voor belanghebbenden. Daarnaast kunnen planningen in de tijd veranderen, dus beslissingen kunnen eerder of later genomen gaan worden. En de inzagetermijn kan daarmee verschuiven.**

56. Wij verzoeken u om direct met ons, en andere directe belanghebbenden of stakeholders, te communiceren over planning, procedure, en inhoud waar mogelijk. En niet te wachten met gerichtere participatie tot de vaststelling van de voorkeursbeslissing.

57. Wij verzoeken u om inzicht te geven (proces en inhoudelijk) over de communicatie tussen het ministerie van Klimaat en Groene Groei en de Europese raad.

58. Ook ontvangen wij graag de (verplichte) communicatie over dit project tussen het ministerie van Klimaat en Groene Groei en de Europese Raad. Graag via het volgende email adres: lvn@neerkantonline.nl

6.2. Bronnen / literatuur

U verwijst op verschillende plekken in de tekst naar documenten/eerder onderzoek en dergelijke (bijvoorbeeld onderzoek naar beschermde gebieden fase 2: ‘aansluiten bij de resultaten uit het mitigatie- en compensatieplan’).

59. Wij verzoeken u relevante literatuur te delen middels een aanvulling op de bronnenlijst (waar bovenstaande bijvoorbeeld niet in genoemd wordt).

7. Algemene zorgen en verzoek om zorgvuldigheid

Uit publicaties in het verleden [13] is gebleken dat TenneT onvoldoende zorg heeft gedragen voor de natuur. Zo werd bij werkzaamheden op landgoed Twickel vastgesteld dat Tennet in strijd handelde met geldende normen, wat leidde tot verlies van essentieel leefgebied voor de wulp. Zorgvuldigheid heeft bij dit eerdere project te wensen overgelaten. Dit maakt dat wij ons zorgen maken over de bijzondere flora en fauna die het gebied rondom Neerkant, waaronder de Groote Peel, kent.

59. We verzoeken TenneT met klem om gedegen onderzoek te doen, de juiste maatregelen te treffen en uiteindelijk met zorg en aandacht voor biodiversiteit te werk te gaan. De Groote Peel en het gebied rondom Neerkant zijn rijk aan bijzondere natuur en dat willen wij, en ook heel Nederland, graag zo houden.

[13] https://www.volkskrant.nl/binnenland/waar-klimaat-en-natuur-botsen-tennet-draagt-onvoldoende-zorg-voor-flora-en-fauna-bij-uitbreiding-stroomnet~b4974131/

8. Samenvatting en conclusie

Samenvattend hebben wij u in deze zienswijze laten ervaren welke ingrijpende gevolgen een aanleg van het hoogspanningsnetwerk volgens alternatief Oost heeft voor het dorp Neerkant, op onze natuur, onze gezondheid en onze woonomgeving.

De zorgen in ons dorp zijn diepgeworteld en worden breed gedragen. Onze inwoners maken zich ernstige zorgen over de directe nabijheid van het tracé bij woningen, school en kinderdagverblijf, over de aantasting van het Neerkantse bos en de impact op onze natuur, ons welzijn en het unieke dorpskarakter.

De betrokkenheid bij deze zienswijze is dan ook uitzonderlijk: bijna 850 inwoners en meerdere lokale verenigingen en stichtingen hebben zich verenigd in één gezamenlijke stem. Die stem spreekt niet uit weerstand tegen vooruitgang, maar uit een roep om zorgvuldigheid, rechtvaardigheid en bescherming van alles dat ons als gemeenschap dierbaar is.

De unieke ligging van Neerkant, de kwetsbare ecologie van het omliggende bos en de hechte dorpsstructuur maken dat dit alternatief niet te verenigen is met een zorgvuldige, verantwoorde ruimtelijke ontwikkeling.

Alternatief Oost druist in tegen eerdere beleidslijnen van onder andere het ministerie van VROM, de richtlijnen van TenneT en de uitgangspunten van bundeling en duurzaamheid. Ook sluit Alternatief Oost totaal niet aan bij de toekomstige plannen zoals die van de gemeente en de GGA.

In deze zienswijze hebben we onze zorgen verbonden aan feiten en de feiten weer verbonden aan verzoeken en onderzoeksvragen. Samenvattend zijn we ervan overtuigd dat de conclusie niet anders kan zijn, dan dat de oostelijke route geen optie is vanwege het ontwrichtende effect op alles wat ons dorp en dit gebied kenmerkt.

Gelet op de zienswijzen verzoeken wij u om de Notitie Reikwijdte en Detailniveau, zodanig gewijzigd vast te stellen dat rekening is gehouden met alle door ons gestelde standpunten en verzoeken. Wij rekenen er op dat de standpunten en verzoeken duidelijk zijn. Mocht dat niet zo zijn, vragen wij u dat schriftelijk kenbaar te maken. Wij zijn bereid een nadere toelichting op de zienswijze te geven.

Met vriendelijke groet,

Namens Projectgroep Leefbaar & Vitaal Neerkant,

Harrie van de Mortel

Voorzitter Projectgroep

Leefbaar & Vitaal Neerkant

Erie Gielen

Secretaris Projectgroep

Leefbaar & Vitaal Neerkant